

Национална научна конференция, посветена на футбола: „Футболът: разказан, въобразен, преживян и забранен“

По инициатива на департаментите „Нова българистика“ и „История“ към Нов български университет (НБУ) на 8 юни 2018 г. за пръв път у нас се проведе национална научна конференция, посветена на футбола: „Футболът: разказан, въобразен, преживян и забранен“, която събра изследователи от различни хуманитарни направления. Конференцията бе широко представена в медиите като възможен поглед на социалната наука към футбола в рамките на провеждащото се Световно първенство по футбол през същата година.

Основна характеристика на футболните проучвания в световен мащаб е интердисциплинарният подход към проблематиката. Конференцията, проведена в България, не прави изключение. Пъстрото присъствие на изследователи от различни сфери като история, българистика, лингвистика, семиотика, право, антропология и др., дискусиите и изказаните мнения илюстрират за пореден път ползотворността на организиран по подобен начин научен форум.

Специално внимание заслужава панелът с доклади, свързани с правната регулация на футбола. Юристите дискутираха около необходимостта от нов закон за футболното хулиганство у нас, забраните и ограниченията, които може да налага той, както и регистрационния режим за футболните организации. В тази връзка в изказването си председателят на Комисията за младежта и спорта към Народното събрание Славчо Атанасов анализира съществуващия закон за футболното хулиганство, новите реалности по стадионите в последните години и мерките за обезпечаване сигурността на зрителите в контекста на европейските тенденции. Презентацията на Деяна Марчева от НБУ за човешките права на футболните хулигани и някои конкретни примери за практиката на съда в Страсбург бе в крак с посоката на тълкуване на тези проблеми в световен мащаб.

В няколко представяния футболните явления бяха интерпретирани през призмата на семиотичния анализ, реториката, езикованието и българските литературни митове. Дискутира се консумирането на футбола през нашата етническа, политическа или друга идентичност. На високо академично ниво бе изследването на Владимир Досев от Икономическия университет във Варна за футболните метафори в българския политически дискурс. Според него медиите и политиците често ползват футболни метафори, за да профанизират и манипулират дебата.

Научна тежест представляваха докладите, свързани със социалните привилегии на футболистите в социалистическа България (Теодор Борисов, СУ „Св. Климент Охридски“) и политическата символика в югославския футбол 1945–1990 г. (Евлоги Станчев, СУ „Св. Климент Охридски“). Боряна Ангелова-Игова от Националната спортна академия засегна една неразработвана у нас тема за социалистическото наследство на женския футбол в България. Историята на футбола и връзката му с политиката бе проследена в серия от доклади: за алтернативния култ

към Гунди (Пламен Дойнов, НБУ), за антисъветските и антируски настроения в Съветския съюз при футболните срещи на литовския клуб „Жалгирис“, които прерастват в демонстрации за религиозни и национални права (Живко Лефтеров, НБУ) и за проблемните въпроси около социалното и националното противопоставяне (Димитър Гюдуров, НБУ). Михаил Неделчев от НБУ с неприкрити емоции представи ФК „Левски“ през призмата на неговата своеобразна опозиционност, като преплете елементи от своята преживяна история.

Васил Гарнизов от НБУ презентира футболната проблематика през нейния антропологичен прочит. Обърна внимание на развитието на академичните изследвания в тази посока от 90-те години на ХХ в. Отбеляза как антропологията на футбола постепенно се отделя от съществуващата и преди това антропология на спорта. Специално акцентира върху големите възможности за анализ, които предоставят те, особено що се отнася до националната, културната и социалната идентичност в различните общества.

В подкрепа на антропологичния подход към темата за футбола конференцията завърши с темата за субкултурните идентичности. Боян Думанов от НБУ представи първия фенклуб на ФК „Ливерпул“ в България, а Вихра Барова от Института за етнология и фолклористика с Етнографски музей (ИЕФЕМ) – БАН анализира стила, отклонението и културното противодействие през призмата на субкултурата на футболните фенове. Кремена Йорданова от СУ „Св. Климент Охридски“ говори за връзката между феновете на футболния стадион и карнавала като бягство от действителността и поставяне на собствени роли извън ежедневието.

Ива Кюркчиева (ИЕФЕМ – БАН) проследи връзката между паметта и идентичността при различни празнични чествания в непрофесионалния футбол. Анна Алексиева (Институт за литература – БАН) тълкува футболната употреба на възрожденския символен капитал, връзката на футболните дружества с имената на известни герои от ХІХ в., симпатията на феновете към революционерите и комитетското минало. Димитър Атанасов (ИЕФЕМ – БАН) артикулира футболните дербита като битка, спектакъл и своеобразна драматична сцена.

Различните мнения и дискусиите обогатиха форума, за който основна заслуга имат Йордан Ефтимов от Департамент „Нова българистика“ и Методи Методиев от Департамент „История“ към НБУ. На техния ентузиазъм дължим първата по рода си научна конференция в България, която бе широко представена в публичното пространство. С нетърпение очакваме публикуване на изданието с резултатите от нея.

Ива Кюркчиева

Институт за етнология и фолклористика
с Етнографски музей
Българска академия на науките
ул. „Московска“, № 6А
1000 София, БЪЛГАРИЯ
iva.kyurkchieva@iefem.bas.bg

Iva Kyurkchieva
Institute of Ethnology and Folklore Studies
with Ethnographic Museum
Bulgarian Academy of Sciences
6A Moskovska St.
1000 Sofia, BULGARIA
iva.kyurkchieva@iefem.bas.bg